

РИНОК СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ: ПЕРЕРОБНІ ПОТУЖНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Баркаръ У. Я., здобувач вищої освіти

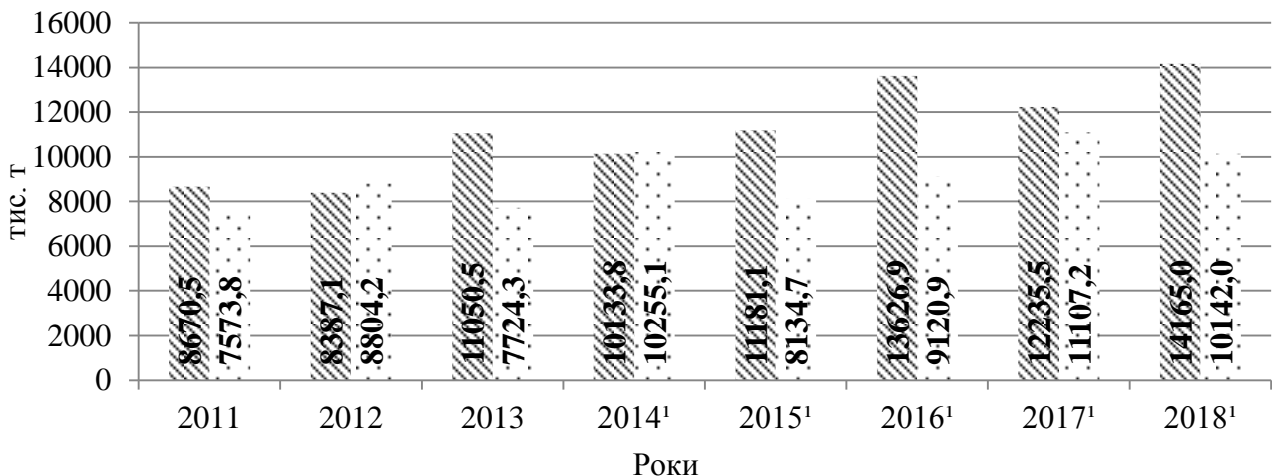
Миколаївський національний аграрний університет

Останніми роками взаємозв'язок українського і світового ринку соняшникової олії стає все тіснішим, що пов'язано з поглибленням процесів міжнародного поділу праці та входження України до числа світових лідерів з виробництва та експорту соняшникової олії. Вітчизняний ринок олії соняшникової профіцитний, внутрішній попит складає лише 10-15%, решта 85-90% експортується.

Україна продовжує нарощувати потужності з переробки соняшнику, які дають можливість переробляти до 15 млн. тонн насіння. В Україні налічується двадцять найбільших заводів, які випускають понад 80% від загального виробництва соняшникової олії в країні. Слід зауважити, що шість з них ведуть свою діяльність на території Південного регіону: ТОВ «Кернел» (Миколаївська область), ПрАТ «Каргілл» (Херсонська область), «Бунге» (Миколаївська область), ТОВ «Дельта Вілмар СНД» (Одеська область), Glencore International AG (Одеська область), «Нобл Ресорсиз Україна» (Херсонська область) [1]. Таке зосередження переробних потужностей пояснюється сприятливими природно-кліматичні умови Південного регіону для вирощування соняшнику та доступом до морських портів для швидкого експорту готової продукції.

Для того, щоб оцінити збалансованість виробництва та переробки соняшнику проаналізуємо дані по його виробництву та переробки (рис. 1).

У 2018 році по Україні було вироблено рекордну кількість насіння соняшнику – 14,2 млн. т, що на 16,4% більше ніж в попередньому році. За аналізований період обсяги виробництва та переробки мають коливання, але в період з 2014 року по 2016 рік спостерігається тенденція нарощування обсягів виробництва соняшнику, але обсяги переробки дещо зменшуються незважаючи на постійно зростаючі потужності. У 2017 році питома вага переробки в виробництві склала 90,8%, а у звітному 2018 році – 71,6%. Найбільшими обсяги переробки були у 2017 році і склали 11,1 млн. т. За 2012 та 2014 роки обсяги переробки перевищували обсяги виробництва соняшнику по Україні.

▨ Виробництво насіння соняшнику, тис. т · Переробка насіння соняшнику, тис. т

Рисунок 1 – Динаміка виробництва та переробки насіння соняшнику в Україні за 2011-2018 рр.*

* Побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [2]

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та частини зони проведення антитерористичної операції.

Аналітики ринку пояснюють факт зниження виробництва олії тим, що внаслідок дефіциту пропозиції сировини і з огляду на стримування продажів сільгоспвиробниками в надії на зростання цін, частина підприємств припинили переробку і вважали за краще провести планові ремонти, за час яких

розраховували сформувати сировинний запас для забезпечення завантаження виробничих потужностей в кінці олійного сезону 2018/19 маркетингового року.

За даними Державної служби статистики, на 1 листопада 2019 року запаси насіння соняшнику в Україні становили 2298,1 тис. тонн, що на 4,7% менше, ніж на ту ж дату роком раніше [2]. Нинішній рівень завантаження потужностей вітчизняних олійно-жирових переробних підприємств на нинішньому етапі їх розвитку не дозволяє в повній мірі переробити весь обсяг виробництва насіння соняшнику. Не пропорційне нарощування переробних потужностей, завантаження яких у 2017/2018 МР знизилось з 72,9 до 69,1%, та виробництва сировини може привести до кризи соняшникової галузі країни та її регіонів зокрема. Відповідно, якщо всі підприємства будуть працювати з однаковою завантаженістю, власної сировини вистачить на пів року роботи, що дасть виробникам насіння соняшнику певні переваги. Найбільш конкурентними в даній ситуації будуть компанії з хорошою логістикою (чим ближче до сировини і портам, тим краще), з гарною інфраструктурою (більше місць приймання товару – більше можливості купити сировину), з хорошим фінансуванням (відсотки по гривневих кредитах становлять до 25% на рік, якщо виробники змушені брати кредити під такий високий відсоток, то зароблятимуть в такому випадку банки, а не аграрії), з гарним сучасним обладнанням (як завжди, важливі коефіцієнти по видобутку олії з насіння соняшнику, а також енергоефективність), з можливістю фінансувати урожай, компанії, які зможуть переробляти сою та ріпак, отримають додаткову можливість завантажити свої підприємства [3].

Ще одним способом виживання підприємств олійно-жирового під комплексу на висококонкурентному внутрішньому ринку є створення власної сировинної бази для завантаження наявних потужностей з переробки олійних культур на підприємствах. Також подальший процес інтеграції українського олійного ринку у світовий ставить перед виробниками актуальне питання підвищення якості і конкурентоспроможності продукції, що передбачає

постійне удосконалення й оптимізацію виробничих процесів для підвищення ефективності виробництва та зниження собівартості готової продукції.

Інформаційні джерела:

1. Топ 10 производителей подсолнечного масла [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-podsolnechnogo-masla>

2. Служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт / Служба статистики України. – К. : Служба статистики, 1919. – Веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Апетити переробників соняшника зростають, ринок чекає дефіцит сировини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://msb.aval.ua/news/?id=24934>.